

TYT

TÜRKÇE

EL KİTABI

- YAYINEVİNE AİT KİTAPLAR
- ÖRNEK PDF'LER
- AKILLI TAHTA UYGULAMALARI
(PARDUS İLE UYUMLUDUR.)
- VİDEO SORU ÇÖZÜMLERİ
- MOBİL UYGULAMALAR
- LİSE DESTEK ÖĞRENCİ UYGULAMASI

Kullanım Kılavuzu İçin Karekodu Okut

DijitalSet

DİJİTAL EĞİTİM SETİ
www.dijitalset.com

Sanal Sınıf Entegrasyonu
Mobil Öğretmen ve
Öğrenci Uygulamaları
Erişilebilirlik

PRO EL KİTAPLARI

KONU ANLATIM VİDEOLARI VE
ÖRNEK SORU ÇÖZÜMLERİNE
YAYIN DENİZİ EĞİTİM YOUTUBE KANALINDAN
ULAŞABİLİRSİNİZ.

GÜNCEL MÜFREDATA UYGUN

KAZANIMLARLA UYUMLU

RENKLİ-RESİMLİ-TABLULU

PRATİK BİLGİLERİ İÇEREN

TAM KONU ANLATIMI

Ön Söz

Sevgili Öğrenciler,

Yayın Denizi olarak benzersiz bir çalışma ile yine karşınızdayız. TYT'de öğrencilerin tartışılmaz biçimde en çok zorlandıkları testlerin başında olan Türkçe sorularını çözmelerinde kendilerine yardımcı olacak harika bir eseri sunmuş olmanın mutluluğunu yaşıyoruz.

Kitabımızda 9, 10, 11 ve 12. sınıflara ait bütün konuları ağırlıklarına göre ayrıntılı bir biçimde bulacaksınız. Piyasada bu alanda yazılmış ve neredeyse tümü birbirinin kopyası çalışmaların aksine kitabımız uzun bir süreçte ve tümüyle özgün bir yöntemle hazırlanmıştır.

Kitabımız bu yönüyle yalnız üniversite sınavına hazırlanan öğrencilerin değil, okul başarısını yükseltmek isteyen 9, 10, 11 ve 12. sınıf öğrencilerinin de işine yarayacaktır. Ayrıca kitabımızın değerli meslektaşlarımızın da başucu kitabı olacağına içtenlikle inanıyoruz.

YAYIN DENİZİ PRO TYT EL KİTABI TÜRKÇE KONU ANLATIMI kitabı, TYT Türkçe testinde karşınıza çıkabilecek her türlü soruya cevap bulabileceğiniz nitelikte bir eserdir.

Tamamı renkli olarak hazırlanan kitabımızın sınava hazırlık aşamasında öğrencilerimize doyurucu bilgiler sunacağına eminiz.

Kitabımızın sizlere yararlı olması bütün yorgunluğumuzu alacaktır. Bu anlamda siz sevgili öğrencilerimize gireceğiniz sınavlarda üstün başarılar dileriz.

Kitabımızın hazırlanma ve yayımlanma sürecinde emek sarf eden, desteklerini esirgemeyen;

- ◆ Ahmet AYAZ
- ◆ Ahmet ÖZTÜRK
- ◆ Buse UĞANTAŞ
- ◆ Cem KAYA
- ◆ Durmuş ZENGİN
- ◆ Emine HABİBOĞLU

- ◆ Gülşen ER
- ◆ Hasan KELKİT
- ◆ Hatice CABİR
- ◆ Jale Kılıç ÖZGEN
- ◆ Mehmet Akif SEVER

- ◆ Sevil KADER
- ◆ Songü ÖZDEMİR
- ◆ Tuğba GÜVEN
- ◆ Yaşar TATLITÜRK
- ◆ Yusuf CENAN

öğretmenlerimize teşekkür ederiz.

içindekiler

SÖZCÜKTE ANLAM (KELİME ANLAMI)

Sözcükte Anlam (Kelime Anlamı)	11
Gerçek Anlam (Temel Anlam)	11
Yan anlam	12
Mecaz Anlam	12
Sözcükler Arası Anlam İlişkileri	20
Eş Anlamlı Sözcükler Sözlüğü	21
Söz Öbekleri	31
İkilemeler	31
Deyimler	32
Atasözleri	33
Özdeyiş	35
Söz Öbeği / Altı Çizili Söz	35

CÜMLEDE ANLAM

Cümlede Anlam	37
Anlam İlişkilerine Göre Cümleler	38
Anlamlarına Göre Cümleler	51
Yansıttığı Duygu ve Düşünceye Göre Cümleler	54
Anlatım Özelliğine Göre Cümleler	65
Cümlede Yargı Bildirme Yöntemleri	72

ANLATIM BİÇİMLERİ, DÜŞÜNCEYİ GELİŞTİRME YOLLARI VE ANLATIMIN TEMEL ÖZELLİKLERİ

Anlatım Biçimleri	75
Düşünceyi Geliştirme Yolları	79
Anlatımın Temel Özellikleri	82

PARAGRAFTA ANLAM

Paragrafta Anlam	85
Paragrafın Yapısı	87
Paragrafın Anlamı	95

SES BİLGİSİ

Ses Bilgisi	103
Ses Olayları	107

YAZIM KURALLARI

Yazım Kuralları	123
-----------------------	-----

NOKTALAMA İŞARETLERİ

Noktalama İşaretleri.....	155
---------------------------	-----

SÖZCÜKTE YAPI

Sözcükte Yapı.....	173
Basit Yapılı Sözcükler	173
Türemiş Sözcükler	175
Ekler	175
Birleşik Sözcükler	195

SÖZCÜK TÜRLERİ

İSİM (AD)

İsim	201
İsim Tamlamaları (Ad Tamlamaları)	208

SIFAT (ÖN AD)

Sıfat (Ön Ad).....	213
Sıfat Tamlaması.....	221

ZAMİR (ADIL)

Zamir (Adıl).....	223
-------------------	-----

ZARF (BELİRTEÇ)

Zarf (Belirteç).....	233
----------------------	-----

içindekiler

EDAT - BAĞLAÇ - ÜNLEM

Edat (İlgeç)	243
Bağlaç.....	252
Ünlem	254

FİİL (EYLEM)

Fiil (Eylem).....	257
Ek Fiil (Ek Eylem)	267
Fiilde Çatı	270

FİİLİMSİ (EYLEMSİ)

Fiilimsi (Eylemsi).....	275
Fiilimsi Çeşitleri (İsim-fiil, Sıfat-fiil, Zarf-fiil)	277

KELİME GRUPLARI

Kelime Grupları.....	285
----------------------	-----

CÜMLENİN ÖGELERİ

Cümlenin Ögeleri.....	289
-----------------------	-----

CÜMLE TÜRLERİ

Yüklemine Göre Cümleler	307
Öge Dizilişine Göre Cümleler	309
Yapısına Göre Cümleler	310
Bildirdikleri Kiplere Göre Cümleler.....	316

ANLATIM BOZUKLUĞU

Anlatımın Oluşumu	325
Anlamla İlgili Anlatım Bozuklukları.....	326
Dil Bilgisinden Kaynaklanan Anlatım Bozuklukları	337

KAYNAKÇA.....	351
---------------	-----

YILLIK PLAN ÖRNEĞİ

HAFTA:	İÇERİK: (AKLAM BİLGİSİ)	1. AY
1. HAFTA	Sözcükte Anlam	
2. HAFTA	Sözcükte Anlam	
3. HAFTA	Cümlede Anlam	
4. HAFTA	Cümlede Anlam	

HAFTA:	İÇERİK: (AKLAM BİLGİSİ)	2. AY
1. HAFTA	Anlatım Biçimleri ve Düşünceyi Geliştirme Yolları	
2. HAFTA	Paragrafta Anlam	
3. HAFTA	Paragrafta Anlam	
4. HAFTA	Paragrafta Anlam	

HAFTA:	İÇERİK: (SES BİLGİSİ - YAZIM KURALLARI)	3. AY
1. HAFTA	Ses Bilgisi	
2. HAFTA	Ses Bilgisi	
3. HAFTA	Yazım Kuralları	
4. HAFTA	Yazım Kuralları	

HAFTA:	İÇERİK: (NOKTALAMA İŞARETLERİ - SÖZCÜKTE YAPI)	4. AY
1. HAFTA	Noktalama İşaretleri	
2. HAFTA	Noktalama İşaretleri	
3. HAFTA	Sözcükte Yapı	
4. HAFTA	Sözcükte Yapı	

HAFTA:	İÇERİK: (SÖZCÜK TÜRLERİ)	5. AY
1. HAFTA	İsim - İsim Tamlaması	
2. HAFTA	Sıfat - Sıfat Tamlaması	
3. HAFTA	Zamir	
4. HAFTA	Zarf	

HAFTA:	İÇERİK: (SÖZCÜK TÜRLERİ)	6. AY
1. HAFTA	Edat - Bağlaç - Ünlem	
2. HAFTA	Fiil (Anlam - Kip - Kişi - Yapı)	
3. HAFTA	Fiil (Anlam - Kip - Kişi - Yapı)	
4. HAFTA	Ek Fiil	

HAFTA:	İÇERİK: (SÖZCÜK TÜRLERİ - KELİME GRUPLARI)	7. AY
1. HAFTA	Fiilde Çatı (Öznesine Göre)	
2. HAFTA	Fiilde Çatı (Nesnesine Göre)	
3. HAFTA	Fiilimsi	
4. HAFTA	Kelime Grupları	

HAFTA:	İÇERİK: (CÜMLENİN ÖGELERİ - CÜMDE TÜRLERİ)	8. AY
1. HAFTA	Cümlenin Ögeleri	
2. HAFTA	Cümlenin Ögeleri	
3. HAFTA	Cümle Türleri	
4. HAFTA	Cümle Türleri	

HAFTA:	İÇERİK: (ANLATIM BOZUKLUKLARI)	9. AY
1. HAFTA	Anlamla İlgili Anlatım Bozukluğu	
2. HAFTA	Anlamla İlgili Anlatım Bozukluğu	
3. HAFTA	Dil Bilgisinden Kaynaklanan Anlatım Bozukluğu (Yapıya Dayalı)	
4. HAFTA	Dil Bilgisinden Kaynaklanan Anlatım Bozukluğu (Yapıya Dayalı)	

SÖZCÜKTE ANLAM
CÜMLEDE ANLAM
ANLATIM BİÇİMLERİ
DÜŞÜNCEYİ GELİŞTİRME
YOLLARI VE ANLATIMIN
TEMEL ÖZELLİKLERİ
PARAGRAFTA ANLAM

Sözcükte Anlam (Kelime Anlamı)	2 Video
Cümlede Anlam	2 Video
Anlatım Biçimleri, Düşünceyi Geliştirme Yolları ve Anlatımın Temel Özellikleri	1 Video
Paragrafta Anlam	1 Video

SÖZCÜKTE ANLAM (KELİMEDE ANLAM)

SÖZCÜKTE ANLAM (KELİME ANLAMI)

Dilin anlamlı en küçük birimine sözcük (kelime) denir. Sözcükler, hece topluğundan ya da tek heceden oluşur. Sözcüksüz bir dilin varlığından söz edilemez. Sözel iletişimin gerçekleşmesi dile ve sözcüklere bağlı olduğundan sözcükler, mesajın iletilmesinde gönderici ve alıcı arasındaki en kestirme yoldur. Bu nedenlerle sözcük bilgisi bir dilin öğrenilmesinde, o dilin doğru, etkili ve güzel kullanılmasında büyük önem taşır.

ÖSYM'nin her yıl düzenlediği sınavlarda sözcük düzeyinde anlama dayalı birden çok soruya yer verdiği düşünülecek olursa konunun ne denli önem taşıdığı anlaşılabilir.

ANLAM

Sözcüklerin zihnimizdeki karşılığına, bizde uyandırdığı izlenime **anlam** denir. Buna göre sözcükte anlam şu başlıklar altında incelenebilir:

GERÇEK ANLAM (TEMEL ANLAM)

Sözcüklerin konuluş anlamıdır. Bir sözcüğün söylendiğinde akla gelen ilk anlamı, bir başka deyişle herkesçe bilinen anlamıdır. Temel anlam sözlüklerde ilk sırada verilir.

“İşçilerin madene yerleştirdikleri dinamit vaktinden önce patlamıştı.” cümlesinde “nesnelerin, iç basıncın etkisiyle ve çoğunlukla büyük ses çıkararak dağılması, infilak etmesi” anlamında kullanılan “patlamak” sözcüğü, cümlede

herkeşçe bilinen anlamıyla kullanılmıştır. Bu anlamdaki kullanımı, sözcük cümlede kullanılmamış olsa bile sözcüğün akla gelen ilk anlamıdır.

YAN ANLAM

Sözcükler temel anlamın yanında zaman içinde gereksinimlere göre ikinci, üçüncü, dördüncü... dereceden birçok yeni anlam kazanabilir. Ortaya çıkan bütün bu yeni anlamlar; temel anlama benzetme, yakıştırma gibi ilişkilerle bağlanabiliyorsa yan anlam olarak adlandırılır.

“Alabildiğine öteberiyle doldurduğu torba ağırlığa dayanamamış, yanlardan patlamıştı.” cümlesindeki “patlamak” sözcüğü, temel anlamıyla benzerlik ve yakıştırma ilişkisi kurularak “yırılıp açılmak” karşılığında yan anlam kazanmıştır.

»» ÖSYM (1984)

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili kelimelerden hangisi gerçek anlamında kullanılmıştır?

- A) Ayağında burnu aşınmış eski bir kundura vardı.
- B) Dikiş makinesinin kolunu koparacakmış gibi çeviriyordu.
- C) Çok uzaklardan atıldığı belli iki el silah sesi duyuldu.
- D) İri, hantal gövdesini zorlukla sürüklüyor gibiydi.
- E) Ninem yorganımıza kırmızı çiçekli, basma bir yüz geçirdi.

Çözüm:

D seçeneğindeki altı çizili sözcük gerçek (temel) anlamıyla, diğer seçeneklerde ise yan anlamıyla kullanılmıştır.

Cevap D'dir.

MECAZ ANLAM

Sözcüklerin gerçek anlamının dışında kullanılmasıdır. Mecaz anlamın gerçek anlamla ilişkisi çoğunlukla çağırışım düzeyindedir. Bu nedenle sözcüklerin bu türden kullanımı genellikle soyuttur.

“Yaşlı adam, torunlarının artan gürültülerine bir müddet sabretmiş ama sonunda kendinden beklenmeyen bir biçimde patlamıştı.” cümlesindeki “patlamak” sözcüğü ilk anlamı olan “nesnelere, iç basıncın etkisiyle ve çoğunlukla büyük ses çıkararak dağılması, infilak etmesi” anlamından “aşırı tepki göstermek” anlamını kazanmış, mecaz anlamda kullanılmıştır.

“ UYARI

Sözcüklerin bir temel anlamı olur. Buna karşılık birçok yan ve mecaz anlamdan söz edilebilir.

» ÖSYM (1984)

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerden hangisi gerçek anlamında kullanılmıştır?

- A) İlk damlalardan sonra yağmur birden coşt.
- B) Bu söze, gençlerden biri ince bir karşılık verdi.
- C) Serindi ama tatlı bir ilkyaz akşamıydı.
- D) Havalar ısınınca ağaçların tomurcukları patladı.
- E) Gölün kıyılarını yapraksız, bodur ağaçlar kuşatmıştı.

Çözüm:

A'da **coşt**, şiddetini artırmak; B'de **ince**, zarif, anlamlı; C'de **tatlı**, hoş, güzel; D'de **patlamak**, çiçek açmak, yeşermek anlamlarında mecaz anlamlarıyla kullanılmıştır. E'deki **bodur** sözcüğünün gerçek anlamı, kısa boylu, kalınca, tıknazdır. Cümlede bu anlamda kullanılmıştır.

Cevap E'dir.

MECAZ ÇEŞİTLERİ

Sözcüğün mecaz anlam kazanması, birtakım yollarla gerçekleşir. Bu yolların başlıcaları şunlardır:

Ad Aktarması (Mecazımürsel)

Ad aktarması, aralarında benzerlik ilişkisi ve amacı bulunmayan sözcüklerden birinin diğerinin yerine kullanılmasıdır. Günlük hayatta sıkça başvurduğumuz ad aktarması, dilin doğallığı içinde çoğu zaman fark edilemeyen bir mecaz türüdür. “Apartman, bu yeni komşuyu yadırgamadı.” cümlesindeki “apartman”la kastedilen “apartmanda yaşayanlar”dır. Doğal bir kullanımla yer - kişi ya da yer - topluluk ilişkisi ile apartman, orada yaşayanların yerine kullanılmıştır. Buradaki apartman sözcüğü “içinde birden fazla daire bulunan beton bina” anlamının dışında kullanıldığı için mecazlaşmıştır.

Ad aktarmasını oluşturan farklı ilişkileri görebilmek için aşağıdaki örnekleri inceleyiniz.

- Marmara'da her yelken uçar gibi neşeli. (parça-bütün ilişkisi, yelken: yelkenli deniz aracı)
- Saat 8.45'te İstanbul'dan havalanan uçak, öğle olmadan Bakü'ye indi. (Parça-bütün ilişkisi, İstanbul: İstanbul'daki havaalanı, Bakü: Bakü'deki havaalanıdır.)
- Havalara soğumaya başlayınca kombiler yakıldı. (İç-dış, yakılacak olan, kombi cihazı değil, doğalgazdır.)
- Baharla harelenen ufuklardan gelen, rahmetti, bereketti. (Sebep-sonuç, sonuç olan rahmet ve bereket söylenmiş sebep olan yağmur kastedilmiştir.)
- Gençlik, zararlı alışkanlıklara karşı korunmalıdır. (Soyut-somut, soyut bir anlam taşıyan gençlik sözcüğü, somut bir anlamı olan genç insanlar yerine kullanılmıştır.)
- Yahya Kemal'i okumak, insana nasıl bir uygarlığın üyesi olduğunu hatırlatır. (Eser-yazar, burada Yahya Kemal'le kastedilen onun eserleridir.)
- Ankara, Lozan'a göndereceği heyeti belirledi. (Yer-yönetim, Ankara sözü ile Ankara'da bulunan hükümet anlatılmak istenmiştir.)
- Bütün mahalle, içlerinden çıkan dünya şampiyonunu omzuna aldı. (Yer-halk ilişkisi, mahalle ile orada yaşayan halk anlatılmak istenmiştir.)
- Ünlü eldivenin genç yaştaki ölümü, boks camiasını yasa boğdu. (Araç-insan ilişkisi, eldivenle kastedilen, boks sporu ile uğraşan sporcudur.)
- Bu sanatçı kalemiyle geçiniyor. (Araç-eylem ilişkisi, kalemle kastedilen, kalemle yapılan çalışmalardır.)

ÖSYM (1989)

"Geç kaldık, arabalıya yetişemeyeceğiz." cümlesinde "arabalı" sözcüğü "araba vapuru" anlamında kullanılmıştır.

Aşağıdakilerin hangisinde buna benzer bir kullanım yoktur?

- A) Bundan sonra derginiz birinci hamura basılacak.
- B) Ön kapı açılmıyor, arkadan ineceksiniz.
- C) Bu arabayı iki yıl önce iki milyona almıştık.
- D) Bu tablo, onun yaptığı son yağlı boyadır.
- E) Otobüs, saat 12.30'da hareket edecek.

Çözüm:

A'da "birinci hamur" ile "birinci hamur kâğıt"; B'de "arkadan" ile "arka kapı"; C'de "iki milyona" ile "iki milyon lira"; D'de yağlı boya ile "yağlı boya tablo" anlatılmak istenmiştir. E'de hiçbir sözcük ad aktarması oluşturacak biçimde kullanılmamıştır.

Cevap E'dir.

Deyim Aktarması

Sözcük anlamının mecazlaşma yollarından biri de deyim aktarmasıdır. Deyim aktarmasında, benzetmenin bir türü olan istiare (eğretileme), teşbih ve teşbihibeliğ gibi sanatlar yoluyla bir varlığın özelliği bir başka varlığa aktarılır. Benzetme yapılırken kullanılan özellikten hareketle benzeyen ve kendisine benzetilen varlık kolayca belirlenebilir.

Ellerim takılırken rüzgârların saçına
Asıldı arabamız bir dağın yamacına.

Bu dizelerde "rüzgârların saç" ifadesi, bu varlığın bir insana benzetildiğini anlamamız için yeterlidir. İnsana ait bir özellik doğadaki bir varlığa aktarılarak deyim aktarması yapılmıştır.

UYARI

Deyim aktarmasında benzetme amacı varken ad aktarmasında bu amaçtan söz edilemez.

Deyim aktarması;

- İnsandan doğaya aktarma
- Doğadan insana aktarma
- Doğadaki varlıklar arasında aktarma
- Duyular arasında aktarma gibi dört farklı biçimde gerçekleştirilebilir.

a. İnsandan Doğaya Aktarma

Bu deyim aktarma türünde, insana özgü bir nitelik doğadaki herhangi bir varlığa aktarılır. Bu tür kullanımlar aynı zamanda kişileştirme (teşhis) kabul edilir.

Tekerlekler yollara bir şeyler anlatıyor,

Uzun yollar bu sestən silkinerek yatıyor

Bu dizelerde tekerleklerin yollara bir şeyler anlatması, yolların bu seslerden silkinerek yatması gibi ifadeler “tekerlek” ve “yol”un kişileştirildiğini göstermektedir. Bundan hareketle insandan doğaya aktarma yoluyla deyim aktarması yapılmıştır.

UYARI

Organ isimleri de doğadaki varlıklara aktarılabilir. Bu çeşit deyim aktarmalarında kelimeler mecaz değil yan anlam kazanır.

Mağarının ağzı

Şehrin doğu yakası

Dağın eteği

b. Doğadan İnsana Aktarma

Doğaya özgü niteliklerin insanlar için kullanılması ile ortaya çıkan bir deyim aktarması türüdür. Niteliği aktarılan varlığın hayvan, bitki ya da cansız bir nesne olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

“Öldürmek için silah, hançer mi olmalı?

Saçlar bağ, gözler silah, gülüş kurşun olamaz mı?”

Yukarıdaki dizelerde şair, sevdiğinin saçlarını bağ, gözlerini silah, gülüşünü kurşun olarak gördüğünü hissettiriyor. Bunlar doğaya ait nesnelere, insana ait nitelikleri somutlaştırmak için kullanılmıştır.

“oysa ben akşam olmuşum
yapraklarım dökülüyor
usul usul
adım sonbahar”

Bu dizelerde şair, orta yaşa girmekle hissettiklerini doğadaki birtakım özellikleri kullanarak anlatmıştır.

Edebî metinlerin yanında günlük hayatta da aşağıda görüleceği gibi doğadan insana aktarma özelliği taşıyan pek çok deyim aktarması örneği vardır.

- Genç çalıştırıcı, oyuncuları karşısına almış, esip gürlüyordu.
- Çaylak oyunculardan oluşan takım, başarısıyla herkesi şaşırtmıştı. (çaylak: Bir kuş türü)
- Çok sulu bir delikanlı, her şeye gülüyor.

c. Doğadaki Varlıklar Arasında Aktarma

Benzeyenin de kendisine benzetilenin de doğadaki varlıklar arasından seçildiği deyim aktarmalarıdır.

“Gök sarı, toprak sarı, çıplak ağaçlar sarı
Arkada zincirlenen yüksek Toros Dağları”

Bu dizelerde Toros Dağları'nın yan yana sıralanışı zincire benzetilmiş, böylece doğadan doğaya deyim aktarması yapılmıştır.

Günlük hayatta da doğadan doğaya deyim aktarması niteliği gösteren birçok kullanıma rastlarız.

- Güne, kılıç balığı çorbası ile başlamaya alışmıştı. (Balık türünün adlandırılmasında balığın kılıca benzerliğinden yararlanılmış.)
- Uçağın kanadı neredeyse pistteki araçlara çarpıyormuş. (Uçağın bir parçası, işlevinden dolayı kuşun kanadına benzetilmiş.)

d. Duyular Arası Aktarma

Belirli bir duyunun algı alanındaki bir özelliğini bir başka duyuya aktarma da deyim aktarmasının bir türüdür.

“Gece garın dışından ekşi bir tren sesi

Yalnızlığın keskin resmini çizer gözlerime” dizelerinde tat alma duyusuna ait bir özellik olan “ekşi”, işitme duyusu için kullanılmıştır. İkinci dizede de yalnızlığın resmi keskin olarak nitelendirilmiş, dokunma duyusunun özelliği (keskin) görme duyusuna aktarılmıştır.

Duyu Aktarmasına Örnekler:

- Sarı saçlı çocuğun tatlı sesiyle uyandım.
- Sanatçı, son tablosunda sıcak renkleri kullanmış.

Dolaylama

Tek sözcükle anlatılabilecek bir varlık ya da kavramın birden çok sözcükle anlatılmasına **dolaylama** denir. Ancak bir varlığın birkaç sözcükle dolaylı biçimde anlatıldığı her durumda dolaylamadan söz edilemez. Dolaylama olarak nitelendirilen kullanımın toplumca kabul görmüş, yaygınlaşmış olması gerekir.

ÖRNEK

- Aslan → Ormanlar kralı
- İstanbul → Yedi tepeli şehir
- Kömür → Kara elmas
- Sinema → Beyaz perde
- Balık → Derya kuzusu
- Turizm → Bacasız sanayi
- Kaleci → File bekçisi
- Ankara → Türkiye'nin kalbi

Güzel Adlandırma

Bazı varlık ya da kavramları insanda oluşabilecek korku, iğrenme, ürküntü gibi duyguların önüne geçebilmek amacıyla daha güzel sözcüklerle anlatmaya **güzel adlandırma** denir. Birçok hastalık adı (gül hastalığı, çiçek hastalığı, gümüş hastalığı” gibi) güzel adlandırmalarla ürkütücü olmaktan uzaklaştırılmaya çalışılmıştır.

ÖRNEK

- cin, peri → üç harfliler, iyi saatte olsunlar
- verem → ince hastalık
- ölmek → rahmetli olmak, sizlere ömür

Kinaye

Bir sözün hem gerçek hem de mecaz anlama gelecek şekilde kullanılmasıdır. Kinayede asıl amaçlananın mecaz anlam olduğu unutulmamalıdır.

“Bu iş onun belini büktü.” cümlesinde kişinin karşılaştığı zorluklar karşısında gerçek anlamda belinin büküldüğü anlaşılabilir. Ancak “belini bükme” deyimini “çaresiz kalmak” anlamıyla mecaz anlamı kastedecek şekilde kullanılmış, kinaye yapılmıştır.

- Kinayeye kimi atasözlerinde de rastlanır.

Ayağını yorganına göre uzat.
Hamama giren terler.

- Kinaye tek sözcükte de yapılabilir.

O çok **uyanık** bir çocuktur.

Tariz (Kinayeli Söyleyiş)

Anlatılmak istenenin tam tersinin ifade edildiği söyleyişe **tariz** ya da **kinayeli söyleyiş** denir. Tarizde anlatılmak istenen, üstü kapalı, imalı bir biçimde dile getirilir.

“Eh, bu hızla gidersek okula belki yarın sabah varırız.” ÖSS 1993 sorusundan alınan bu örnek cümlede olduğu gibi geç kalma endişesi kinayeli olarak ifade edilmiştir.

“Bu zeki ve çalışkan öğrenciler beş yıldır sınavı kazanamıyorlar.”

“Bir yetim görünce döktür dişini
Bozmaya çabala halkın işini
Günde yüz adam vur, ser leşini
Bir yarayı sarmak için yeltenme”

Bu örneklerde kinayeli bir söyleyiş görülmektedir.

Mübalağa (Abartma)

Bir varlığı, bir kavramı veya bir durumu olduğundan çok ya da az göstermeye **mübalağa (abartma)** denir.

“Dünya kadar işim var.”, “Karun gibi zengin.” gibi söyleyişlerde abartma vardır. Bunun yanında abartmaya şiirlerde de çok rastlanır.

“Bir ah çeksem dağı taşı eritir

Gözüm yaşı değirmeni yürütür”

TERİM ANLAMLI SÖZCÜKLER

Sözcüklerin herhangi bir bilim, sanat, meslek ya da spor alanında kazandığı anlamdır. Bir sözcüğün terim olabilmesi, onun belirli bir alanın sınırları içinde tanımlanabilmesine bağlıdır.

“Elindeki zarfı heyecanla açtı.”

“Dışarıdaki kokudan burnunun direği sızlıyordu.

Bu cümlelerdeki altı çizili sözcüklerin özel bir tanıma ihtiyacı yoktur. Bu kullanımlarıyla günlük iletişim dilinde yerlerini rahatlıkla alabilirler.

“Geçen hafta dil bilgisi dersinde zarf konusunu işlemiştik.” cümlesindeki “**zarf**” sözcüğü, dil bilgisi terimidir.

“Vapur Sinop Burnu açıklarına geldiğinde herkes fotoğraf makinesini eline aldı.” cümlesinde de “**burnu**” sözcüğü bir coğrafya terimi olarak kullanılmıştır.

SÖZCÜKLER ARASI ANLAM İLİŞKİLERİ

EŞ ANLAMLILIK (ANLAMDAŞLIK)

Yazılışları ve söylenişleri farklı, anlamları aynı olan sözcüklerdir. Dilimizde yer alan eş anlamlı (anlamdaş) sözcüklerden biri Türkçe ise diğeri çoğunlukla yabancı kökenlidir. Bunun sebebi, dilin bir kavramı karşılamak için bir sözcüğü yeterli görmesidir. Ama zaman içinde tercüme ve kültür alışverişi nedeniyle dilde var olan sözcüklerle aynı anlama gelen birçok sözcük dilimize girmiş ve anlamdaşıyla paralel kullanılır olmuştur.

UYARI

Aşağıdaki eş anlamlı sözcükler, YGS ve LYS’de sorulmuş metinlerde yer alan sözcüklerden yapılan bir seçmedir. Bu sözcüklerin anlamını öğrenmeniz sınavda karşınıza çıkabilecek anlam bilgisi sorularını daha kolay kavramanıza ve çözmenize yardımcı olacaktır.